

Garancija za mlade - evalucija programa

Lovrinović Mandić, Lora

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:205396>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LORA LOVRINOVIĆ MANDIĆ

**GARANCIJA ZA MLADE
EVALUACIJA PROGRAMA**

Završni rad

JMBAG: 0303028370, redoviti student / redovita studentica

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Ljudski potencijali i ekonomija rada

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentor / Mentorica: Prof.dr.sc. Sanja Blažević Burić

Pula, rujan 2019.

SAŽETAK

Garancija za mlade je inovativan pristup, odnosno program koji predstavlja posebnu mjeru politike Europske unije kako bi se podržali mladi u zaposlenju, te obrazovanju, odnosno da bi im se omogućila kvalitetna ponuda zaposlenja. Kada se kaže mladi misli se na osobe od 15 do 25 godina, odnosno u Hrvatskoj na osobe od 15 do 30 godina. Garancija je usvojena na razini Europske unije 2014. godine. Republika Hrvatska, kao članica Europske unije uključila se u mjere cjeloživotnog usmjeravanja mladih osoba. U radu se prikazuje program Garancija za mlade, te razvoj karijera mladih u odabranim zemljama, s obzirom na probleme koji se odnose na socijalnu politiku za mlade i društvenu uključenost mladih.

Ključne riječi: Garancija za mlade, socijalna uključenost mladih, Republika Hrvatska

A warranty for youth is an innovative approach, or a program that represents a special measure of the European union policies with which the support for youth in employment and education is recognized. When talking about the youth, they are considered to be people from 15 to 25 years and in Croatia people from 15 to 30 years. The guarantee was adopted at European Union level in 2014. The Republic of Croatia, as a member of the European Union, has become involved in lifelong guidance measures for young people. The final thesis presents the Youth Guarantee program and the development of youth careers in selected countries, given the problems related to youth social policy and youth social inclusion.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SOCIJALNA PITANJA I UKLJUČENOST MLADIH	3
2.1. Zapošljavanje mladih: mjere, zakoni i direktive	3
2.2. Mladi i nezaposlenost	6
2.3. Obrazovanje i zapošljavanje.....	11
3. GARANCIJA ZA MLADE	14
3.1. Način uspostavljanja i financiranja programa Garancija za mlade	15
3.2. Plan implementacije	20
3.3. Izvješće o provedbi plana implementacije Garancije za mlade u 2017. godini	20
3.4. Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje 2019-2020. godine ...	22
4. PRIMJERI DOBRE PRAKSE – USPJEŠNO PROVOĐENJE GARANCIJE ZA MLADE	23
5. ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA.....	28
POPIS GRAFOVA.....	30
POPIS TABLICA	31

1. UVOD

Garancija za mlade je program koji pridonosi smanjenju stope nezaposlenosti mladih osoba. Garancija za mlade obveza je svih država članica da osiguraju da svi mladi ispod 25 godina dobiju kvalitetnu ponudu za zapošljavanje, nastavak obrazovanja, naukovanje i trening u roku od četiri mjeseca od nezaposlenosti ili napuštanja obrazovne institucije. Program Garancija za mlade preusmjerio je fokus s angažiranjem isključivo nezaposlenih osoba na ranu intervenciju i doseg na osobe koje nisu u sustavu obrazovanja, zaposlenosti ili usavršavanja ("Not in Education, Employment, or Training" ili NEET), te naglasio nedostatke u pružanju usluga nezaposlenim mladima. Kao rezultat toga, većina javnih službi za zapošljavanje poboljšala je i proširila svoje usluge za mlade.

Reforme obrazovanja i pripravnništva pomogle su boljoj pripremi mladih za tržište rada i izgradnji relevantnih vještina. Povećala se koordinacija među politikama zapošljavanja, obrazovanja, socijalne politike i mladih. Uspostavljena su nova partnerstva sa socijalnim partnerima, službama za mlade i organizacijama mladih. EU je podržala države članice u razvoju njihovog nacionalnog plana provedbe Garancije za mlade. Komisija pomaže u praćenju provedbe nacionalnih programa i olakšava uzajamno učenje kroz Program uzajamnog učenja Europske strategije zapošljavanja i aktivnosti koje se financiraju u okviru programa EU za zapošljavanje i socijalne inovacije "Employment and Social Innovation" (EaSI).

Predmet izrade ovog završnog rada je prikazati program Garancija za mlade s naglaskom na provedbu u Republici Hrvatskoj.

S obzirom na predmet istraživanja, u radu se definiraju i ciljevi rada. Ciljevi rada su prikazati:

- položaj mladih u Republici Hrvatskoj s aspekta zapošljavanja, socijalne politike i društvene uključenosti
- određenje i obilježja Garancije za mlade
- provedbu Garancije za mlade u Republici Hrvatskoj
- plan implementacije Garancije za mlade za predstojeće razdoblje
- primjere dobre prakse provedbe Garancije za mlade.

Prilikom pisanja rada korišteni su izvori na hrvatskom i engleskom jeziku. Riječ je o knjigama, člancima, publikacijama i relevantnim mrežnim stranicama. Kako bi se prikazao predmet rada i postigli zadani ciljevi u radu su korištene metoda analize i sinteze, metoda deskripcije i komparacije, te metoda studije slučaja.

Rad čine pet dijelova. Prvi dio rada je *Uvod* u kojem se prikazuje predmet i ciljevi rada, te struktura i metodologija rada. U drugom dijelu rada *Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost mladih* donosi pregled stanja s navedenih aspekata. Treći dio rada *Garancija za mlade* daje uvid u program, te njegovu provedbu i implementaciju u budućim razdobljima. Bit će prikazane poduzete aktivnosti do sada. Četvrti dio rada je *Primjeri dobre prakse -uspješno provođenje Garancije za mlade*. Peti dio rada je *Zaključak* donesen na temelju pisanog rada i korištene literature.

2. SOCIJALNA PITANJA I UKLJUČENOST MLADIH

Društveni položaj kao i problemi i potrebe mladih Republike Hrvatske su sve više u središtu promatranja i istraživanja. S obzirom na nesigurnost društvenog okruženja u kontekstu zapošljavanja mladih osoba, čest izbor mladih jest odlazak u druge zemlje. Upravo je zbog toga potrebna realizacija politike prema mladima čime bi se unaprijedio njihov društveni status, odnosno poboljšala kvaliteta života, omogućio bolji i kvalitetniji pristup obrazovnim i radnim resursima. (Prema: Potočnik, 2006 str. 84).

Uvođenjem raznih programa i mjera, kao što je i program Garancija za mlade, mladi ipak dobivaju određen stupanj sigurnosti da će nakon svog obrazovnog programa naći posao za koji su se školovali.

Uključiti mlade u programe, dati im mogućnost da steknu znanje i radno iskustvo, velika je pomoć. Naravno da je poslodavcima u interesu zaposliti osobu sa iskustvom, ali mladi imaju motivaciju, želju za radom, učenjem, napredovanjem i zato im treba dati priliku, i time im olakšati odgovore na pitanja koja si svakodnevno postavljaju.

U nastavku ovog poglavlja prikazat će se socijalna politika za mlade, odnosno mjere, zakoni i direktive koji se odnose na navedeno, te problematika odnosa mladih i nezaposlenosti.

2.1. Zapošljavanje mladih: mjere, zakoni i direktive

Socijalna politika prema mladima se odnosi na sustav usmjerenih društvenih intervencija u funkciji prevladavanja socijalnih rizika, ublažavanja socijalnih nejednakosti, izjednačavanja životnih šansi i poticanja društvene solidarnosti i integracije (Prema: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugranične solidarnosti 2014, str. 14).

Možemo reći da su „mladi su u cjelini u nepovoljnijem socio-ekonomskom položaju u odnosu na druge dobne skupine. To znači da mladi ne raspolažu imovinom (nekretninama, ušteđevinom i dionicama), teško se zapošljavaju i dolaze do stana

te ovise o pomoći roditelja. Tranzicijski procesi povećavaju stupanj neizvjesnosti za mlade koji, završavajući obrazovanje, nemaju jasne perspektive o mogućnostima zapošljavanja, profesionalnog razvoja te vođenja samostalnog i produktivnog života“ (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugranične solidarnosti 2014, str. 15.)

Mlade osobe su nesigurne, bez obzira na obrazovanje i trud koji ulažu u sebe.

Nesiguran rad je termin koji se koristi za rad koji nema određeno radno vrijeme, nedovoljnu plaću, nije stalan itd. (Izvor: Bilten regional portal, <https://www.bilten.org/?p=8277>)

Mjere, zakoni i direktive su tu da rad svih, pa tako i mladih ljudi učini sigurnim. Mladi su u položaju gdje se bez pomoći države često ne mogu izboriti sami za sebe.

U nastavku su neke direktive i zakoni koji uvelike pomažu kada je riječ o nesigurnosti mladih na tržištu rada.

Direktivu Vijeća 94/33/EZ o zaštiti mladih ljudi na radu donijelo je Vijeće Europske unije 22. lipnja 1994. godine u Luxembourgu pod predsjedanjem E. Yiannopoulou. Donesena Direktiva se odnosi na definiranje zahtjeva nužnih za poboljšanje uvjeta rada posebno rizične skupine djece, mladeži i mladih osoba na radu.

U kojoj mjeri i u kojim uvjetima mladi trebaju raditi je pitanje koje se konstantno nameće. Mladima treba pružiti šansu za rad, za stručno osposobljavanje, ali ih istovremeno zaštititi i dati im znanja o njihovim pravima i obvezama. Također, znanja poslodavaca o ispunjenju uvjeta za zapošljavanje mladih osoba su od velikog značaja za razvoj socijalne politike i zapošljavanja kroz implementaciju pravne stečevine Europske unije.

Radno zakonodavstvo sadrži direktive koje su obvezne, a isto tako vrijedi i za zdravlje i zaštitu na radu. Radno zakonodavstvo Republike Hrvatske postiglo je velik stupanj usklađenosti, osim na određenim sektorskim propisima. Naime, usklađen je opći propis o radu, a to je Zakon o radu, kada je riječ o mjerama unaprjeđenja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika, mladih osoba što donosi Direktiva 94/33/EZ.

Točno je u Zakonu radu, kao i Obiteljskom zakon definirano što, kada i kako mladi smiju obavljati, te u kojim uvjetima. Time je Direktiva 94/33/EZ u potpunosti primijenjena u nacionalno zakonodavstvo što je dovelo do potpune usklađenosti, koja jamči zaštitu mladih na radu i poštivanju njihovih prava.

„Osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, ne smije se zaposliti“ (ZOR 2017, čl. 19).

Iznimno, „ako zakonski zastupnik ovlasti maloljetnika s petnaest godina i starijeg od petnaest godina za sklapanje određenog ugovora o radu, osim maloljetnika koji pohađa obvezno osnovno obrazovanje, maloljetnik je poslovno sposoban za sklapanja i raskidanje toga ugovora te za podizanje svih pravnih radnji u vezi s ispunjenjem prava i obveza iz tog ugovora, te za poduzimanje svih pravnih radnji u vezi s ispunjenjem prava i obveza iz toga ugovora ili u vezi s tim ugovorom“ (ZOR 2017, čl. 20).

Maloljetnik ne smije biti zaposlen na poslovima koji ugrožavaju njegovo zdravlje, sigurnost ili razvoj, a poslodavac je dužan prije zaposlenja maloljetnika utvrditi njegovu zdravstvenu sposobnost. Roditelji, skrbnici, radničko vijeće, ili sindikat ako posumnja da „poslovi koje obavlja maloljetnik ugrožavaju njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj, mogu zahtijevati od poslodavca da ovlašteni liječnik pregleda maloljetnika, te da u nalazu i mišljenju ocijeni da li poslovi koje maloljetnik obavlja ugrožavaju njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj“ (ZOR 2017, čl. 22).

Zaključno kada se govori o socijalnoj politici za mlade, može se reći da mladi na radu prvenstveno trebaju zaštitu kada je riječ o zdravlju i životu. Analizom Direktive Vijeća 94/33/EZ i zakonodavstva Republike Hrvatske koje se odnosi na rad i zaštitu mladih na radu utvrđena je potpuna usklađenost. Maloljetnicima je dopušten rad u posebnim uvjetima i s posebnim ograničenjima.

Poseban naglasak se stavlja na sigurnost mladih i njihov razvoj. Nadalje, donesene su mjere kako bi se zabranilo iskorištavanje djece, a i određena je najniža dob za rad odnosno zaposlenje, to je da nije niža od dobi predviđene za završetak redovitog školovanja. Maloljetnici mogu raditi i u okviru programa rada osposobljavanja ili radne prakse, te u poslovima za izvođenje kulturnih, umjetničkih, sportskih i oglašivačkih aktivnosti. Uz ograničen broj sati rada dnevno, odnosno tjedno.

Svi poslodavci moraju se pridržavati ciljeva i svrhe uvođenja Direktive, te mladima omogućiti upoznavanje s njihovim pravima, radom i zaštitom na radu.

Na koncu se može zaključiti kako je u Republici Hrvatskoj postignut veliki napredak i visoka razina zakonskog usklađivanja kada je riječ o radu, posebice radu mladih. Za suzbijanje problema koji mogu proizaći iz nepoštivanja zakonskih odredbi predviđena je pomoć u zakonima i Ustavu, jer zakonodavstvo mora osigurati učinkovitu i dostatnu zaštitu na području obrazovanja (stručno osposobljavanje) socijalne sigurnosti, te zdravstvene zaštite.

2.2. Mladi i nezaposlenost

Nezaposlenost mladih predstavlja i najrazvijenijim zemljama društveni i ekonomski problem. Nezaposlenost je oduvijek bila problematično područje posebice što je stopa nezaposlenosti mladih u prosjeku veća od stope nezaposlenosti svih nezaposlenih. Problem je što nezaposlene mlade osobe postaju društveno marginalizirane, te sve rjeđe sudjeluju u društvenom životu zbog nedostatka financijskih sredstava.

„Nezaposlenost mladih je predmet zabrinutosti kreatora politike još od osamdesetih godina prošlog stoljeća. Stopa nezaposlenosti mladih je veća od onih u drugim dobnim skupinama. Nekoliko je razloga za to. Prvo, nezaposlenost mladih je puno osjetljivija na poslovni ciklus od nezaposlenosti drugih dobnih skupina što znači da, kad je ukupna razina gospodarske aktivnosti i zaposlenosti visoka, zapošljavanje mladih je također sukladno tome visoko. Međutim, u razdoblju recesije nezaposlenost mladih je puno veća nego kod ostalih dobnih skupina“ (Bilić Jukić 2014, str. 486).

Od početka 1990-ih godina uz visoku stopu nezaposlenosti, hrvatsko tržište karakterizira i niska stopa ekonomske aktivnosti stanovništva (Obadić, 2017, str.130). Nakon nekoliko godina uzastopnog gospodarskog pada 2015. godina je godina kada Hrvatska bilježi pozitivne stope rasta. Tako je oporavak BDP-a utjecao na smanjivanje stope nezaposlenosti. U Hrvatskoj poseban problem predstavlja nezaposlenost mladih osoba.

S obzirom na činjenicu da je nezaposlenost složena pojava koja ostavlja dalekosežne posljedice važno je utvrditi i analizirati uzroke iste. U Republici

Hrvatskoj osnovni uzroci nezaposlenosti su Domovinski rat, tranzicija i globalizacija. Krajem osamdesetih godina dvadesetog stoljeća u svim socijalističkim zemljama Europe osjetila su se previranja jer se plansko gospodarstvo pokazalo manje uspješnim od tržišnog gospodarstva razvijenih zemalja zapadne Europe, pa je stoga većina socijalističkih zemalja Europe započela gospodarske reforme. „U Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ) je još 1983. godine prihvaćen Dugoročni program ekonomske stabilizacije, što je zapravo bio program reformi kojim bi se omogućilo uvođenje tržišnog gospodarstva u SFRJ“ (Babić 2006, str. 48).

Međutim na području SFRJ su se osim ekonomskih događala i ozbiljna politička previranja, a posebno aktualna su bila pitanja samoodređenja i prava naroda na samostalnu državu. Zbog nemogućnosti daljnjeg funkcioniranja Jugoslavije i života u njoj na dotadašnji način dolazi do rata, obrane samostalnosti i teritorijalne cjelovitosti. „Rat je uništio ili oštetio znatan dio hrvatskog gospodarstva. Izravne ratne štete su iznosile oko 30 milijardi USD, ali ako u obzir uzmemo i različite oblike neizravnih ratnih šteta dolazimo do zaključka da su ratne štete u Hrvatskoj tek donekle procijenjene i da se zapravo nikada u potpunosti neće moći procijeniti. Na okupiranim prostorima industrijski pogoni su uništeni ili oštećeni, a mnogi ni do danas nisu obnovljeni“ (Družić 2003, str. 137).

U razdoblju od 1989. do 1993. godine dogodio se raspad svih socijalističkih federacija u Europi, konstituirane su 22 nove nacionalne države, u kojima se odmah nakon osnutka počeo odvijati proces tranzicije odnosno prijelaz na tržišno gospodarstvo i višestranačku demokraciju. Hrvatski tranzicijski proces je specifičan u odnosu na sve tada novostvorene države, jer se sastoji od dvije faze, faze pretvorbe i privatizacije. U RH je, za razliku od svih ostalih planskih gospodarstava u kojima je uobičajeni oblik vlasništva bilo državno vlasništvo, oblik vlasništva bio društveno vlasništvo, koje je posljedica veće tržišne otvorenosti SFRJ prema svijetu. Društveno vlasništvo je vlasnički oblik samoupravljačke ekonomije koji nije poznat nigdje drugdje u svijetu, osnovna mu je mana bila to što vlasnički odnos nije mogao biti transparentan, jer vlasnik nije bila niti država niti privatnik, te stoga nije bilo moguće usmjeriti kapital prema najisplativijim projektima na tržištu. Svrha ovog sustava je bila povećati

zainteresiranost radnika za rezultate poslovanja tvrtke u kojoj su zaposleni, odnosno njihovu motiviranost za postizanjem što većih radnih rezultata. Cjelokupna pretvorba imala je stabilizacijski, umjesto razvojni cilj. Nakon dovršenog procesa pretvorbe, započeo je proces privatizacije kojim je trebao biti dovršen proces vlasničke transformacije i uspostavljena tržišna ekonomija u svom potpunom obliku. „Zbog navedenog procesa privatizacije u RH je do stečaja, a kasnije i likvidacije doveo dosta tvrtki koje su zapošljavale velik dio radne snage“ (Družić 2003, str. 137).

Upravo navedeni događaji i procesi su rezultirali produbljivanjem problema nezaposlenosti u Hrvatskoj. Nadalje, „niska potražnja na tržištu rada i obeshrabrenost u pogledu nalaženja zaposlenja potaknuli su mlade osobe u Hrvatskoj da se povuku s tržišta rada ili da na njega ne ulaze“ (Obadić, 2017, str. 130). Stoga, Hrvatska jasno pokazuje kako se nalazi među zemljama koje imaju najveći problem sa skupinom mladih osoba koje nisu zaposlene, a nisu ni u sustavu obrazovanja niti osposobljavanja (Prema: Obadić, 2017, str.130).

„Hrvatska jasno pokazuje kako se nalazi među zemljama koje imaju najveći problem sa skupinom mladih osoba koje nisu niti zaposlene niti su u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Kao i u ostalim mediteranskim zemljama može se primijetiti manji udio žena u toj dobi, što se može objasniti činjenicom kako se sve veći broj mladih djevojaka u Hrvatskoj odlučuje za razne oblike obrazovanja“ (Obadić 2017, str. 137).

S obzirom na uzroke nezaposlenosti bitno je navesti i posljedice nezaposlenosti mladih osoba. Uz nezaposlenost vezane su brojne loše posljedice kako za pojedinca tako i za zajednicu. U najvažnije probleme koji su barem djelomično uzrokovani velikom nezaposlenošću ubraja se siromaštvo, socijalna isključenost, demografska kriza, odljev mozgova, neslužbeno gospodarstvo, nehumani radni uvjeti, kao psihosocijalni gubici. Nezaposlene osobe nemaju priliku svojim radom zaraditi sredstva za život.

Stope nezaposlenosti mladih mnogo su veće, čak dvostruke, nego opća stopa nezaposlenosti. Stopa nezaposlenosti mladih u EU-28 naglo je padala između 2005. i 2007., dosegnuvši svoju minimalnu vrijednost (15,1%) u prvom tromjesečju 2008. Međutim, ekonomska kriza teško je pogodila mlade. Od drugog tromjesečja 2008. stopa nezaposlenosti mladih poprimila je uzlazni trend dosegnuvši vrhunac od

23,9% u prvom tromjesečju 2013., prije nego što se smanjila na 14,8% na kraju 2018. Stopa nezaposlenosti mladih na razini EU-28 bila je sustavno viša nego u europodručju između 2000. i sredine 2007. godine. Od tada pa do trećeg tromjesečja 2010. ove dvije stope bile su vrlo blizu. Nakon toga, pokazatelj u EA-19 kretao se snažnije nego u EU-28, prvo silaznim trendom do sredine 2011., a zatim uzlazno do kraja 2012. Sredinom 2012. stopa nezaposlenosti mladih u eurozoni premašila je stopu EU-28, a jaz se povećao do kraja godine. Jaz je postao još veći u drugom dijelu 2013. i tijekom 2014. i 2015., kada je stopa eurozone pala manje od stope EU-28. Jaz ostaje i dalje na relativno visokoj razini tijekom 2018. godine. (Izvor: Eurostat, 2019)

Stopa nezaposlenosti mladih ne mora nužno značiti da je skupina nezaposlenih osoba u dobi između 15 i 24 godine velika, jer mnogi mladi ljudi su redovni studenti i stoga niti rade niti traže posao (tako da nisu dio radne snage koji se koristi kao nazivnik za izračunavanje stope nezaposlenosti). Iz tog razloga se izračunava i omjer nezaposlenosti mladih, prema nešto drugačijem konceptu: omjer nezaposlenosti izračunava udio nezaposlenih mladih osoba u odnosu na ukupno stanovništvo. U tablici možemo vidjeti i omjer nezaposlenosti mladih u EU, a on je puno niži od stope nezaposlenosti mladih; Međutim, oni su isto porasli zbog učinaka krize na tržište rada počevši od 2008. U zadnjim godinama istraživanja također su dostigli vrlo nisku razinu. (Izvor : Eurostat, 2019)

Tablica 1. Brojke nezaposlenosti mladih u razdoblju od 2008-2018 (%)

	Youth unemployment rate				Youth unemployment ratio			
	2008	2016	2017	2018	2008	2016	2017	2018
EU-28	15.9	18.7	16.8	15.2	7.0	7.8	7.0	6.3
Euro area	16.1	20.9	18.8	16.9	7.1	8.3	7.4	6.7
Belgium	18.0	20.1	19.3	15.8	6.0	5.7	5.4	4.7
Bulgaria	11.9	17.2	12.9	12.7	3.7	4.1	3.4	3.0
Czechia	9.9	10.5	7.9	6.7	3.1	3.4	2.5	2.0
Denmark	8.0	12.0	11.0	9.3	5.8	7.9	7.0	5.9
Germany	10.4	7.1	6.8	6.2	5.5	3.5	3.4	3.1
Estonia	12.0	13.4	12.1	11.9	4.9	5.8	5.6	5.6
Ireland	13.5	16.8	14.4	13.8	8.9	8.5	6.7	6.4
Greece	21.9	47.3	43.6	39.9	6.6	11.7	10.9	9.3
Spain	24.5	44.4	38.6	34.3	11.7	14.7	12.9	11.3
France	19.0	24.6	22.3	20.7	7.1	9.0	8.0	7.6
Croatia	23.6	31.8	27.2	23.8	8.7	11.6	9.8	7.9
Italy	21.2	37.8	34.7	32.2	6.5	10.0	9.1	8.4
Cyprus	9.0	29.1	24.7	20.2	3.8	10.8	9.0	7.9
Latvia	13.6	17.3	17.0	12.2	5.8	6.9	6.8	4.6
Lithuania	13.3	14.5	13.3	11.1	4.0	5.1	4.6	4.1
Luxembourg	17.3	19.1	15.5	13.5	5.2	5.8	4.7	4.7
Hungary	19.5	12.9	10.7	10.2	4.9	4.2	3.5	3.3
Malta	11.7	10.7	10.6	9.2	6.1	5.5	5.6	5.1
Netherlands	8.6	10.8	8.9	7.2	6.0	7.4	6.1	4.9
Austria	8.5	11.2	9.8	9.4	5.1	6.5	5.5	5.3
Poland	17.2	17.7	14.8	11.7	5.7	6.1	5.2	4.1
Portugal	21.6	28.2	23.8	20.3	8.5	9.3	8.1	6.9
Romania	17.6	20.6	18.3	16.2	5.7	5.8	5.5	4.8
Slovenia	10.4	15.2	11.2	8.8	4.5	5.1	4.4	3.4
Slovakia	19.3	22.2	18.9	14.9	6.2	7.2	6.3	4.8
Finland	16.5	20.1	20.1	17.0	8.8	10.5	10.7	9.0
Sweden	20.2	18.9	17.8	16.8	10.7	10.4	9.8	9.1
United Kingdom	15.0	13.0	12.1	11.3	9.2	7.6	7.0	6.4

Izvor: Eurostat (2019), https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment

Sljedeća tablica ukazuje na broj nezaposlenih mladih od 15 do 29 godina u Republici Hrvatskoj za period od 2013. do 2019. godine.

Tablica 2. Ukupan broj nezaposlenih mladih osoba u razdoblju od 2013. do 2019.

Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dob 15-29	113,200	102,484	84,724	68,541	51,959	39,756	33,230

Izvor: Tablica napravljena prema podacima Statistika.hr, <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1>.

Zanimljivo je istaknuti kako broj nezaposlenih mladih osoba u Hrvatskoj opada iz godine u godinu. Iako to izgleda motivirajuće, treba uzeti u obzir i odlazak mladih u inozemstvo, koje je iz godine u godinu sve veće što može biti jedan od razloga opadajućeg trenda.

Zaključno možemo reći kako su mladi u Hrvatskoj ti koji su u nepovoljnom položaju što se tiče nezaposlenosti. U potrazi za boljim životom i poslom odlaze u inozemstvo. To predstavlja velik gubitak za hrvatsko gospodarstvo, jer se radi uglavnom o visokoobrazovanim mladim ljudima koji su Hrvatskoj itekako potrebni.

2.3. Obrazovanje i zapošljavanje

Obrazovanje ne mora nužno značiti i zaposlenost. Mladi ljudi imaju velika očekivanja vezana za pronalaženje posla. Nakon završenog određenog stupnja obrazovanja očekuju i posao za koji su se školovali. Ipak, važnost ljudskog kapitala, neovisno o trenutnom stanju na tržištu rada, neupitna je.

Ljudski kapital se definira kao "...aspekt socijalizacije: uključuje stjecanje znanja i učenje vještina. Namjerno ili nenamjerno, obrazovanje često utječe i na stvaranje uvjerenja i moralnih vrijednosti" (Haralambos i Holborn 2002, str. 774).

Ekonomska i obrazovna politika europskih zemalja već se duže vrijeme referira na razvoj ljudskog kapitala kao osnove konkurentnosti i rasta (Prema: Potočnik, 2006,

str. 148). „Teorija ljudskog kapitala to ulaganje promatra kao rezultat dragovoljne odluke pojedinaca koji očekuju određeni povrat za ulaganje vremena i sredstava. Stvaranje poticajnog okruženja za ulaganje u ljudski kapital sve se češće pojavljuje kao jedan od važnih elemenata politika na tržištu rada razvijenih zemalja, kao i širih strategija za poticanje rasta. Ulaganja u ljudski kapital također olakšavaju restrukturiranje gospodarstva, smanjuju probleme siromaštva, nezaposlenosti i socijalne isključenosti” (Šošić 2003, str. 439).

Hrvatski obrazovni sustav podigao je standarde obrazovanja te uveo Bolonjski sustav čime je mladima omogućio transparentnije obrazovanje i jednostavnije natjecanje za posao po završetku obrazovanja kako u Hrvatskoj tako i na području cijele EU. Također, to bi trebalo poslodavcima omogućiti jednostavniji odabir radnika jer će studenti dobiti kompetencije pohađanjem određenog studija, a ne prvenstveno stručni ili akademski naziv (Izvor: Hrvatska znanstvena bibliografija, Bolonjski proces u RH, https://bib.irb.hr/datoteka/295443.to_nam_donosi_Bolonjski_proces.pdf).

Kada je riječ o bolonjskom sustavu mora se naglasiti kako se time uvodi individualan pristup svakom studentu uz povećanu mobilnost studenata, no postavlja se pitanje o provedbi sustava koji bi trebao rasteretiti studenta od dosadašnjih preopširnih programa koje je obuhvaćalo studiranje (Prema: Haralambos i Holboorn 2002, str. 775).

Nakon završenog formalnog obrazovanja slijedi pronalaženje posla, što najčešće stvara veliki upitnik u glavama mladih ljudi. Odakle krenuti? To je pitanje predstavljalo veći problem nekada u prošlosti nego sada. Danas postoje razne mjere i programi zapošljavanja u koje se mladi uključuju nakon završenog obrazovanja. Jedan od tih programa je i garancija za mlade, ali i programi koji se ne tiču samo onih koji su nezaposleni, već i poslodavaca.

Dobro je znati da postoje olakšice za zapošljavanje mladih ljudi. Neki od njih ostvaruju poslodavci ukoliko (Izvor: Središnji državni portal, 2019.):

- sklapaju ugovor o radu s osobom do 30 godina života
- je ugovor o radu sklopljen na neodređeno vrijeme

- mlada osoba do 30 godina života nije imala prethodno sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme s istim poslodavcem.

Te olakšice također puno pomažu, jer osoba bez obzira koji stupanj obrazovanja imala, nema radno iskustvo. Danas je to veliki problem, jer se u većini oglasa za posao napominje da je radno iskustvo potrebno, a naravno da iskustvo, osoba koja se obrazovala nema. Znatno utjecaj imala je olakšica za zapošljavanje mladih na neodređeno vrijeme. To dokazuje i usporedba iz 2015. i 2018. god. Olakšicu je u 2015. god. koristilo 33 tisuće korisnika, a 2018. god. čak 101 tisuća korisnika. Što ukazuje na vrlo pozitivan pomak kada je zapošljavanje mladih u pitanju. (Izvor: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, <https://www.mrms.hr/odrzana-154-sjednica-vlade/>).

Iz ovoga možemo zaključiti kako je za zapošljavanje važno da su i poslodavac i osoba koja traži posao, spremni za kompromise. Poslodavac mora dati priliku osobi koja nema radnog iskustva, bilo to uz neke olakšice ili bez njih. Dok mlada osoba koja traži posao mora biti spremna da možda taj posao neće odmah biti na neodređeno, ili da će za početak raditi za manje novaca, naravno uz dogovor za napredovanje.

3. GARANCIJA ZA MLADE

Garancija za mlade predstavlja pristup rješavanja problema nezaposlenosti mladih osoba do 25 godina, odnosno u Hrvatskoj do 30 godina. Ovaj program osigurava mladim ljudima da dobiju sigurnu i kvalitetnu ponudu za posao, nastavak obrazovanja ili pristup određenim treninzima za zapošljavanje ukoliko se ne zaposle u roku od 4 mjeseca od završetka formalnog obrazovanja. (Izvor: Mladi u EU, Udruga mladih, <http://mladi-eu.hr/saznaj-sto-je-garancije-za-mlade/>)

Garancija za mlade uvelike je pomogla pri smanjenju stope nezaposlenosti mladih osoba, to nam pokazuju i podaci izneseni na sjednici vlade Republike Hrvatske održane 25.04.2019. Od uvođenja programa stopa nezaposlenosti mladih smanjila se sa 50%, na samo 2%. Na temelju čega je donesena odluka da će se i dalje ulagati u program garancija za mlade, kako bi mladima olakšali pronalazak posla nakon formalnog obrazovanja, i kako bi stopu nezaposlenosti još više smanjili. (Izvor: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, 2019, <https://www.mrms.hr/odrzana-154-sjednica-vlade/>)

Također, podaci o provedbi Garancije za mlade i Inicijative za zapošljavanje mladih, glavnom financijskom resursu EU-a za potporu provedbi programa Garancija za mlade u državama članicama, pokazuju dobar napredak, ali i da je potrebno više rada. Garancija za mlade je pokrenuta i koristi europske fondove za borbu protiv jednog od najkritičnijih socijalnih pitanja ovog vremena: nezaposlenosti mladih.

U ovom poglavlju će se prikazati način uspostavljanja programa Garancija za mlade, s naglaskom na provedbi plana implementacije u Republici Hrvatskoj, te financiranju. Također, prikazat će se i primjeri dobre prakse odnosno, zemlje gdje se uspješno provodi Garancija za mlade.

3.1. Način uspostavljanja i financiranja programa Garancija za mlade

Garancija za mlade je usmjerena na mlade osobe koje traže posao, koji se školuju i osposobljavaju jer upravo oni nemaju dovoljno veliku potporu. Program Garancija za mlade je uspostavljen zahvaljujući poboljšanjima i proširenjima usluga za mlade u javnim službama. Naime „reformе u pogledu naukovanja i pripravništva pomogle su u boljoj pripremi mladih za tržište rada te stjecanju relevantnih vještina, također porasla je koordinacija politika zapošljavanja, obrazovanja, socijalnih politika te politika za mlade“ (Europska komisija 2014).

Europska unija je podržala države članice u izradi nacionalnog plana provedbe Garancije za mlade, te Europska komisija pomaže u provedbi nacionalnih programa i olakšava razmjenu iskustva kroz Program uzajamnog učenja u okviru Europske strategije zapošljavanja i aktivnosti koje financira EaSI, odnosno Europski program za zapošljavanje i socijalne inovacije (Europska komisija 2014).

Zbog potrebe mladih osoba na tržištu rada, donesen je Zakon o poticanju zapošljavanja, kojim je omogućeno (ZOPZ 2018):

- pravo na porezne olakšice poslodavcima na razdoblje od 2 godine, gdje poslodavac mora osobu zadržati u 3. godini rada (za mlade s do 12 mjeseci iskustva u zvanju za koje su se obrazovali ili one koji su prijavljeni na HZZ dulje od 2 godine; u obliku oslobođanja od obveze doprinosa, obveze obračuna i uplate doprinosa na osnovicu prema plaći, odnosno prema osnovici za obračun doprinosa – trenutno su 17,2%)
- stručno osposobljavanje za rad i u privatnom sektoru uz proširenje ciljne skupine od onih koji nemaju staža na one s do 12 mjeseci staža u struci za koju su se obrazovali.

Krajem 2012. godine Hrvatska je prepoznala i podržala prijedlog o zapošljavanju mladih, jer je 1. srpnja prijedlog proširen i paketom Mladi i kreativni gdje se u aktivnu politiku zapošljavanja ušlo s novih 11 mjera. U kolovozu 2013. uspostavljen je Savjet ministarstva rada i mirovinskog sustava za izradu plana implementacije Garancije za mlade, koji su sudjelovali prilikom izrade Plana implementacije Garancije za mlade. Bitno je naglasiti kako je zbog velikog broja dionika u izradi

Plana implementacije Hrvatska u Europskoj uniji istaknuta kao primjer dobre prakse (Garancija za mlade 2018).

Plan implementacije sadrži reforme i mjere iz nadležnosti (Garancija za mlade 2018):

- Ministarstva rada i mirovinskoga sustava
- Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta
- Ministarstva socijalne politike i mladih
- Ministarstva poduzetništva i obrta, a mjere će se provoditi u uskom partnerstvu.

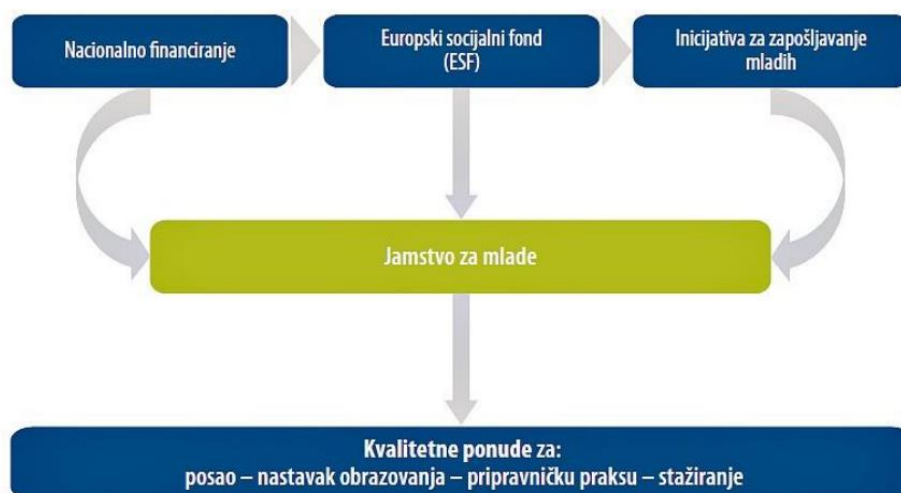
Konačni Plan implementacije predan je uz Nacionalni program reformi 27. travnja 2014., a mjere su ugrađene u Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali.

Inicijativa za zapošljavanje mladih i dodijeljena sredstva iz Europskog socijalnog fonda ključan su financijski izvor EU-a za praktičnu provedbu Garancije za mlade u programskom razdoblju 2014. – 2020. Početni iznos Inicijative za zapošljavanje mladih bio je 6,4 milijarde eura za najpogođenije države članice. Zahvaljujući pozitivnom učinku iznos je 2017. povećan na 8,8 milijardi eura. Ako bi u nacionalnim proračunima dale prednost mjerama za zapošljavanje mladih, države članice mogle bi izbjeći visoke troškove u budućnosti (Garancija za mlade 2018).

Uspostava Garancija za mlade europsko područje košta 21 milijardu eura godišnje, odnosno 0,22% BDP-a Unije. Ipak, potrebno je naglasiti da je neaktivnost i neuključenost mladih u Europskoj uniji skuplja od uspostave Garancije za mlade, što pokazuje da se za mlade nezaposlene osobe za osposobljavanje daje oko 153 milijarde eura godišnje, što iznosi 1,21% BDP-a (Prema: Butković, 2017).

Sljedeća shema prikazuje način financiranja Garancije za mlade.

Slika 1. Izvori financiranja

Izvor: Europski revizorski sud (2014)

Kada se govori konkretno o Republici Hrvatskoj za program Garancija za mlade je osigurano 66,2 milijuna eura iz fonda YEI (Youth Employment Initiative), odnosno Inicijative za zapošljavanje mladih kojima se zbraja i isti iznos iz Europskog socijalnog fonda, te je tako Hrvatskoj dostupno za korištenje 132 milijuna eura. U EU proračun je 6,4 milijardi eura, od čega je 3,2 milijardi eura YEI-a, odnosno 3,2 milijarde eura „European Social Fund“ (ESF-a) (Izvor: Garancija za mlade, <http://www.gzm.hr/sto-je-garancija-za-mlade/kako-ce-se-financirati/>).

Bitno je naglasiti da se YEI sredstva troše na mlade osobe, gdje se može platiti obrazovanje u ustanovama za obrazovanje odraslih, potom doprinosi, putni troškovi, a sredstva ESF-a su namijenjena za davanje podrške rada s mladima.

Nadalje, 20 država je ispunilo uvjete za financiranje u okviru Inicijative za zapošljavanje mladih, gdje je u pojedinim regijama određenih zemalja nezaposlenost mladih bila i iznad 25%.

Tablica 3. Financijski okvir u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020. godine

Prioritetna os	Investicijski prioritet	Alokacija (EU+nac.)	Specifični cilj	Alokacija (EU+nac.)	EU sredstva	PT 1	PT 2
1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage	8.ii.1	224.805.097	8.ii.1 (IZM)	119.032.608	107.354.288	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	HZZ
				25.000.000	25.000.000	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	ASOO
			UKUPNO	144.032.608	132.354.288		
			8.ii.1 (ESF)	80.772.489	68.656.616	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	HZZ

Izvor: Europski socijalni fond, http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/Kona%C4%8Dno-evaluacijsko-izvje%C5%A1%C4%87e-IZM_30_12_2015.pdf

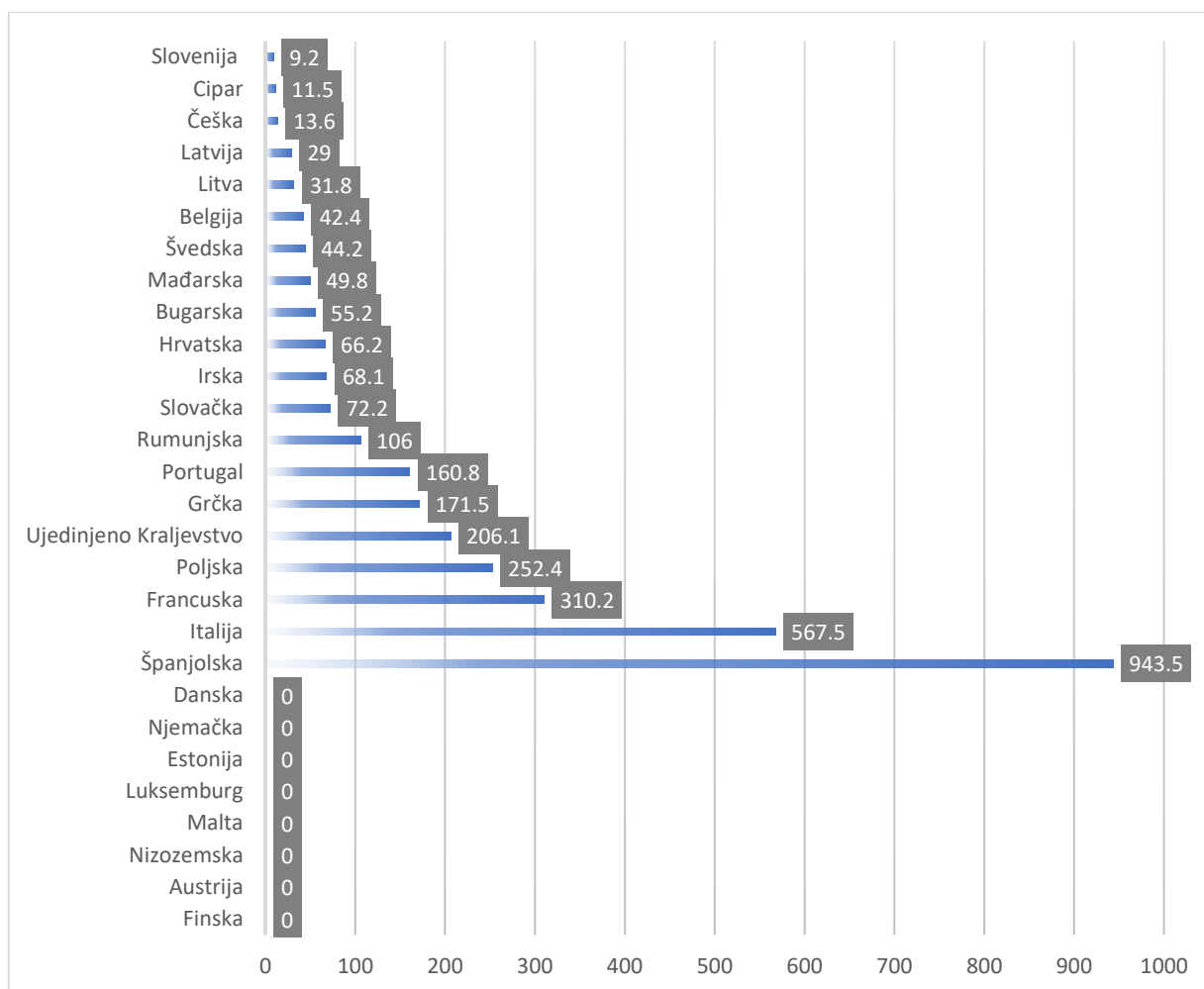
Postoji više izvora financiranja programa Garancija za mlade:

1) Kroz „Operativni Program Učinkovitosti Ljudskih Potencijala“ OPULJP 2014-2020, Prioritetna os 1. Visoka razina zapošljavanja i mobilnost radne snage, Specifični cilj 8ii1/ „Inicijativa za Zapošljavanje mladih“ (IZM) – koji raspolaže sa 144,032,608.00 EUR (66,177,144.00 iz IZM-a, 66,177,144.00 EUR iz „Europski Socijalni Fond“ (ESF-a) te 11.678.320,00 EUR nacionalnih sredstava.

Kroz OPULJP 2014-2020, 1. Prioritetna os - Visoka razina zapošljavanja i mobilnost radne snage, Specifični cilj 8ii1/ESF – koji raspolaže sa 80.772.489 EUR (68.656.616 EUR iz ESF-a te 12.115.873 EUR nacionalnih sredstava)

Kroz OPULJP 2014.-2020., 1.Prioritetna os - Visoka razina zapošljavanja i mobilnost radne snage, Specifični cilj 8vii.2 – mogućnost lakšeg pronalaženja javno dostupnih informacija i usluga na tržištu rada, uključujući mjere „Aktivna Politika Zapošljavanja“ APZ koja uključuje i strukturne reforme te povećanje i jačanje institucija koje se bave mjerama za mlade (primjerice otvaranje Centara za mlade, sustava za praćenje pripadnika/ca NEET osoba, aktivnosti koje se tiču same promidžbe, informacije o programu Garancija za mlade, daljnje povećanje kapaciteta Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i dr.) (Izvor: Europski socijalni fond, http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/Kona%C4%8Dno-evaluacijsko-izvje%C5%A1%C4%87e-IZM_30_12_2015.pdf)

Graf 1. Iznos Inicijative za mlade (u mil eura) u razdoblju od 2014. do 2020. godine

Izvor: European parliament, Youth Employment Initiative,

http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608688/EPRS_BRI%282017%29608688_EN.pdf

Prema podacima iz prethodnog grafa uočava se kako najviše sredstava je izdvojeno za Španjolsku (943,5 milijuna eura), te Francusku (567,5 milijuna eura). Za Njemačku, Luksemburg, Nizozemsku i Finsku nisu izdvojena novčana sredstva, jer u tim zemljama nema potrebe za dodatnim inicijativama za mlade. Sljedeća tablica prikazuje financijski okvir u Hrvatskoj namijenjen za mlade osobe u kontekstu Garancije za mlade.

3.2. Plan implementacije

Plan implementacije je skup reformi i mjera koje Hrvatska provodi kako bi mladim osobama od 15-30 god. Osigurala ulazak na tržište rada u roku 4 mjeseca od kada se osoba registrira na Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao nezaposlena osoba.

Europska Komisija daje jasne upute za izradu ovog strukturnog dokumenta. Od 22.travnja 2013. Godine, preko plana implementacije Europska komisija prati smanjenja i povećanja stope nezaposlenosti mladih osoba, te stalno daje nove preporuke kako bi se programi i mjere što bolje provodile. Možemo reći da je plan implementacije i program garancija za mlade vrlo fleksibilan, ukoliko se uoči bilo kakav problem, predlaže se nekakvo rješenje, kako bi u što kraćem roku program nesmetano nastavio sa provedbom.

Kako bi se što jednostavnije pratio plan implementacije i kako bi se mogla raditi godišnja izvješća plana implementacije, ministarstvo rada i mirovinski sustav imenovao je Savjet za provedbu plana implementacije, garancije za mlade.

Sva izvješća i sve vezano za program garancija za mlade objavljuje se na stranici www.gmz.hr u rubrici „Plan implementacije.

3.3. Izvješće o provedbi plana implementacije Garancije za mlade u 2017. godini

U 2017. godini su provedene sve predviđene mjere za uključivanje na tržište rada. Naime, provedena je mjera Uspostave sustava praćenja NEET osoba. Nadograđene su baze unutar sustava obrazovanja, s naglaskom na razmjeni podataka između sustava obrazovanja. Socijalne inovacije u aktivaciji mladih je odgođeno za 2018. godinu zbog nedostatka kapaciteta za provedbu. Razvoj i uspostava "Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri" (CISOK-a) i "Hrvatski zavod za zapošljavanje" (HZZ-a) provođen je u manjoj mjeri. Nadalje, "Ministarstvo kulture i turizma" (MINKULT) je za mjeru Umjetnost i kultura objavio poziv za

dostavu projektnih prijedloga, a ugovori za skupinu aktivnosti su potpisani u prosincu 2017. godine (Maletić, 2016).

10. kolovoza 2017. započela je provedba projekta „Unaprjeđenje sustava pružanja usluga cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere jačanjem uloge Forum za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere u Republici Hrvatskoj.“ Riječ je o projektu vrijednom 920.230,50 kn koji je sufinanciran sredstvima Europskog socijalnog fonda. Forum za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere Republike Hrvatske osnovan je u ožujku 2014. godine, u cilju osiguravanja učinkovite koordinacije sudjelovanja svih relevantnih dionika u pružanju usluga cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja putem dogovorenih uloga, aktivnosti i odgovornosti te kontinuiranim dijalogom“ (Garancija za mlade 2018).

Također, održani su u 2017. godini i Sajmovi poslova u svim regionalnim i područnim uredima, a održana su i tri Dana poslova u turizmu. Od ukupnog broja posjetitelja koji su ispunili evaluaciju, odnosno iskazali svoje zadovoljstvo sudjelovanjem 41% su osobe dobi od 15 do 29 godina..

3.4. Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje 2019-2020. godine

Ministarstvo rada i mirovinskog sustava je predstavilo Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2019. do 2020. godine. S obzirom da je Garancija za mlade instrument koji je Hrvatska kvalitetno iskoristila, smanjena je stopa nezaposlenosti s gotovo 50 na 21%. U planu za razdoblje 2019. do 2020. godine planira se dodatno utrošiti 400 milijuna kuna koje se planiraju utrošiti u jačanje samozapošljavanja kroz mogućnost otvaranja vlastite tvrtke, te na pripravnštvo, što omogućuje poslodavcima da nemaju ograničenja gornje plaće pripravniciima.

Plan implementacije treba na jednostavan i jasan način prikazati kako će se Preporuka Vijeća o uspostavi Garancije za mlade provoditi na nacionalnoj razini, te (Garancija za mlade 2018):

- koje uloge tijela javne vlasti i ostale organizacije imaju u njenoj provedbi
- koje je mjere i reforme potrebno uvesti radi uspostave Garancije za mlade
- kako će se mjere i reforme financirati
- kako će se ocjenjivati napredak u provedbi mjera i reformi
- vremenski raspored njihove provedbe.

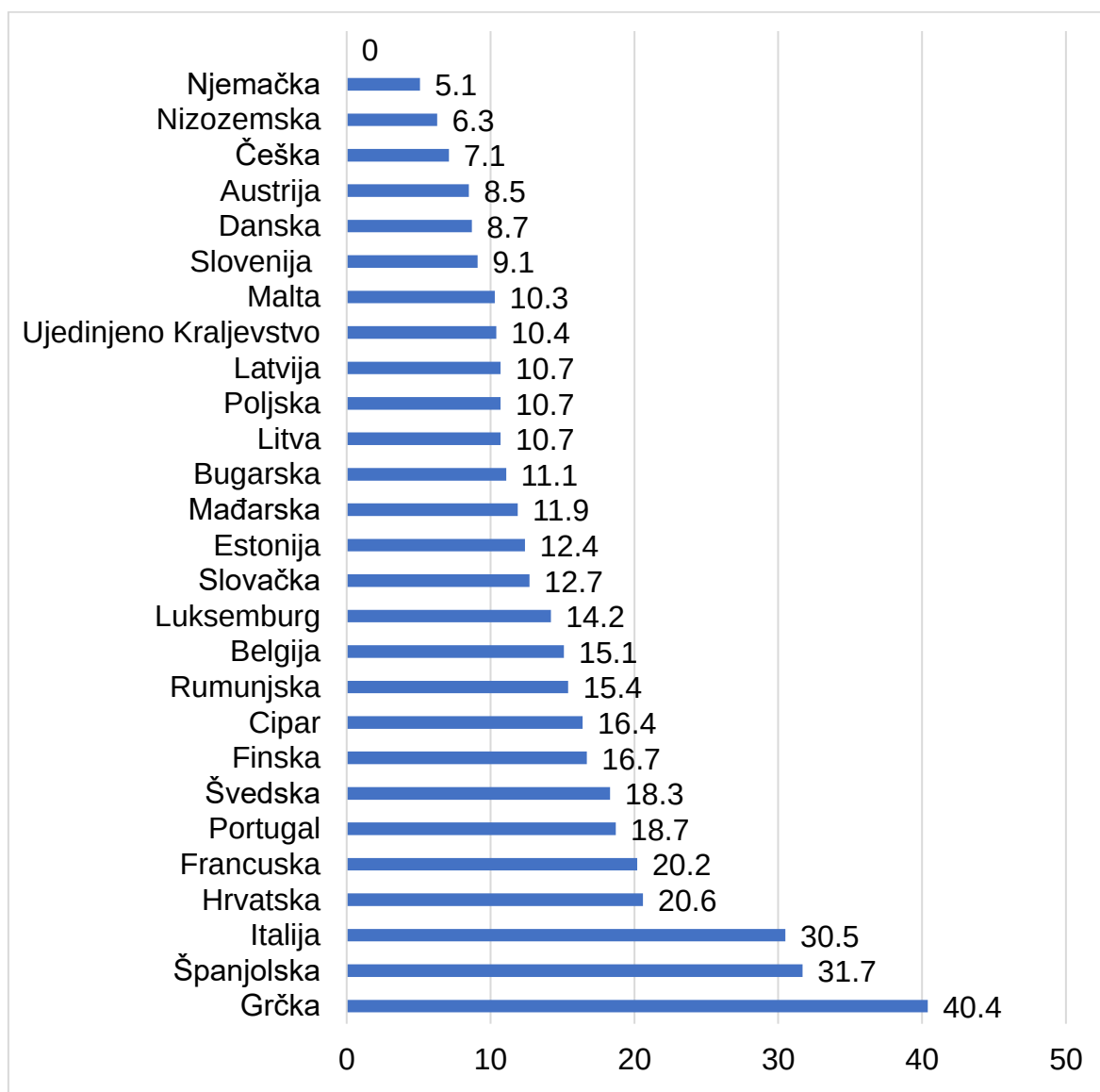
Mjere navedene u ovom dijelu provodit će se s ciljem osnaživanja provedbe mjera GZM, a odnose se na snažniju podršku dugotrajno nezaposlenim mladima koji su već prijavljeni u evidenciju HZZ-a („aktivne“ NEET osobe) te na unaprjeđenje kvalitete mentorstava u okviru mjera GZM kojima se potiče učenje na radnom mjestu. (Garancija za mlade 2018)

4. PRIMJERI DOBRE PRAKSE – USPJEŠNO PROVOĐENJE

GARANCIJE ZA MLADE

Da bi se prikazalo koje su zemlje uspješno iskoristile odnosno uspješno provodile Garanciju za mlade prvo je potrebno prikazati stopu nezaposlenosti mladih osoba. Sljedeći graf prikazuje stopu nezaposlenosti mladih osoba u državama članicama Europske unije u svibnju 2019. godine.

Graf 2. Stopa nezaposlenosti mladih u državama članicama EU-a u svibnju 2019. (desezonirano)

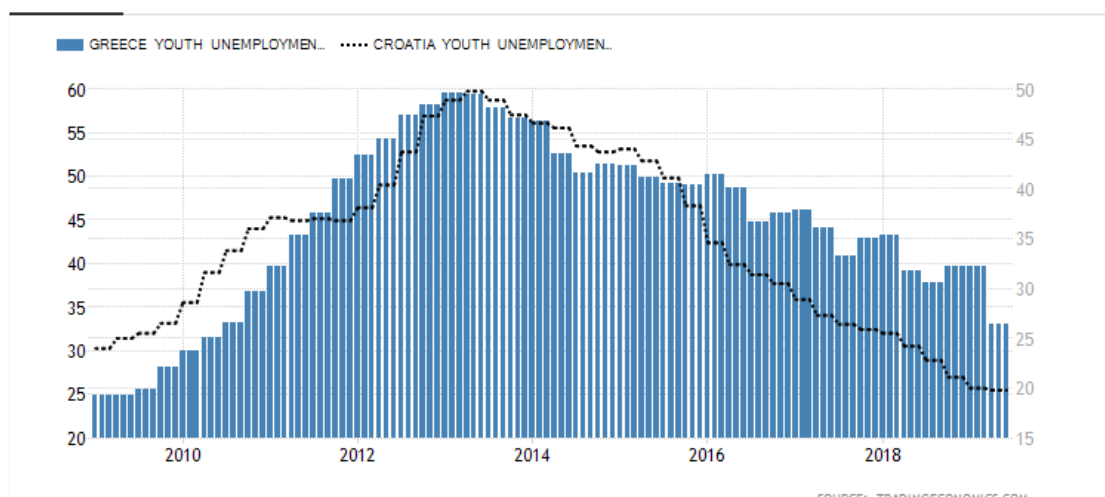
Izvor: Statista 2019.

Prema podacima prikazanim u prethodnom grafu vidljivo je kako Italija (30,5) i Grčka (40,4) bilježe najveću stopu nezaposlenosti mladih osoba. Hrvatska ima također visoku stopu nezaposlenosti mladih osoba, što je 20,6%. Stopa nezaposlenosti mladih u EU-u smanjila se s rekordne razine od gotovo 24 % 2013. na 18,7 % 2016., no još uvijek je za 2,8 postotnih bodova viša od razine iz 2008. U jedanaest država članica stopa nezaposlenosti mladih bila je veća od 20 %, a u četirima državama članicama ta je stopa čak bila veća od 30 % (Grčka, Španjolska, Italija i Hrvatska).

S obzirom na velik broj nezaposlenih mladih osoba određene zemlje se mogu izdvojiti kao primjeri dobre prakse koji su zajedničkim djelovanjem uspijevaju riješiti problem nezaposlenosti mladih kroz program Garancije za mlade.

U nastavku se prikazuje usporedba nezaposlenosti mladih od 2009. do 2018. godine u Hrvatskoj i Grčkoj.

Graf 3. Usporedba nezaposlenosti mladih od 2009. do 2018. godine u Hrvatskoj i Grčkoj

Izvor: Trading economics (2019)

Povijesno visoka razina nezaposlenosti mladih predstavlja Grčkoj velik socijalni i ekonomski izazov. U promatranom razdoblju najveću stopu nezaposlenosti mladih Grčka bilježi u razdoblju od 2012. do 2014. godine, upravo zbog političke situacije

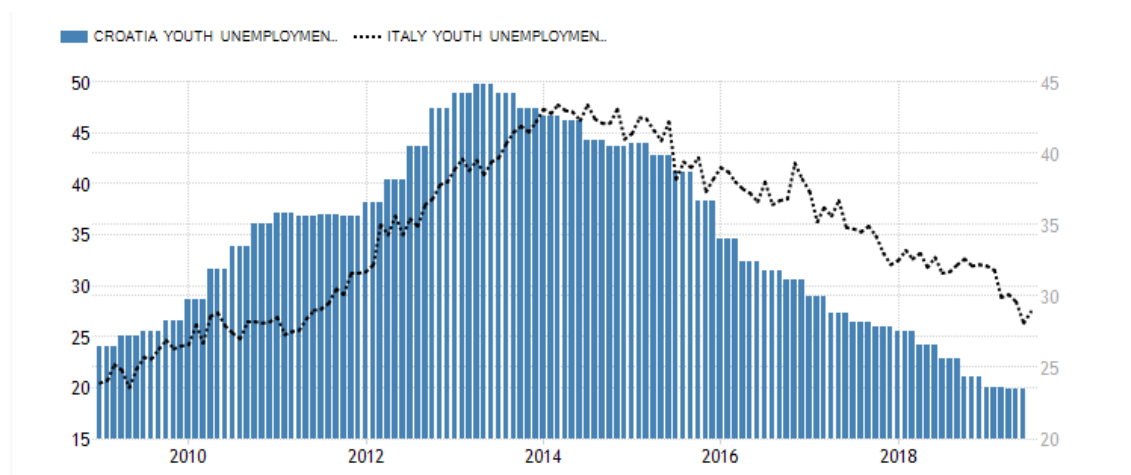
u Grčkoj u tom razdoblju. Pad stope nezaposlenosti slijedi od 2014. godine. Nakon što je Grčka uvela program Garancija za mlade stopa zapošljavanja mladih, kao i dugoročne nezaposlenosti mladih, te aktivnost mladih su se počele popravljati. Ipak, Grčka u 2018. godini iako je stopa nezaposlenosti u opadanju najnižu stopu nezaposlenosti je imala u 2009 i 2010. godini.

Od 2009. godine u Hrvatskoj dolazi do porasta nezaposlenosti. U 2009. godini stopa nezaposlenosti je iznosila 17,8%, a u 2013. godini stopa nezaposlenosti je iznosila 34,1%. 2013. godine dolazi do određenih promjena jer Hrvatska je ušla u Europsku uniju te je time hrvatskim građanima omogućeno da pristupe europskom tržištu rada. „Godine 2016. nezaposlenost mladih u Hrvatskoj iznosila je 24,63 %, što je još uvijek puno više od prosjeka EU-a (14,7 %), no blizu razini u pred kriznom razdoblju. U promatranom razdoblju slični su uzorci uzrokovani krizom zabilježeni u područjima zapošljavanja mladih i stopi aktivnosti mladih, dugoročne nezaposlenosti mladih te NEET mladih. Međutim, unatoč poboljšanjima od 2014. godine, svi su ti indikatori među najlošijima u EU-u“ (Čavar 2016, str. 11).

Kako u Hrvatskoj tako i u Grčkoj je nezaposlenost mladih rezultat prelaska iz obrazovanja na posao uslijed nerazmjera između potrebnih i dostupnih vještina radne snage.

Sljedeći graf prikazuje usporedbu stope nezaposlenosti mladih osoba u Hrvatskoj i Italiji.

Graf 4. Usporedba nezaposlenosti mladih od 2009. do 2018. godine u Hrvatskoj i Italiji

Izvor: Trading economics (2019)

Usporedbom nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj i Italiji, uočava se kako je Hrvatska imala veću stopu u razdoblju od 2012. do 2014. godine, ali da od 2014. do 2018. godine bilježi manju stopu nezaposlenosti u odnosu na Italiju. Bitno je naglasiti i kako i Italija bilježi smanjenje stope nezaposlenosti mladih osoba. Financijski instrument „SELFIEemployment” pokrenut je u ožujku 2016. Njime se promiče samozapošljavanje mladih osoba tako što im se pomaže u dobivanju mikrokredita (do 25 000 EUR) i malih zajmova (do 50 000 EUR). Instrument ima ukupni kapacitet za financiranje od približno 137 000 000 EUR i traje do 31. prosinca 2020 (Europska komisija 2018).

U svim trima zemljama planovi implementacije garancije za mlade (PGZM) proširili su prvotni obuhvat s dobne skupine 15-25 na dobnu skupinu 15-30 godina, a razlog tom proširenju relativno je kasni ulazak mladih na tržište rada.

Zaključno se može reći kako su sve tri promatrane zemlje posljednjih godina pojačale svoja nastojanja u pogledu svih relevantnih poluga politike radi borbe protiv nezaposlenosti i neaktivnosti mladih. To je povezano s njihovom provedbom Jamstva za mlade kojim se promiče skup sveobuhvatnih i usklađenih strukturnih reformi radi olakšavanja prijelaza mladih osoba iz škole na posao (Europska komisija 2018).

5. ZAKLJUČAK

Pravo na obrazovanje i rad je temeljno ljudsko pravo i predstavlja pokretačku snagu u osnaživanju mladih osoba. Svi trebaju imati pravo na obrazovanje i rad, te je navedeno pravo zaštićeno nizom dokumenata na globalnoj razini.

Mladi prvenstveno trebaju zaštitu i sigurnost, da bez straha mogu konkurirati za željeno radno mjesto, radno mjesto u struci. Garancija za mlade je program koji za cilj ima poboljšati položaj mladih osoba s naglaskom na društvenu uključenost i provedbu socijalne politike.

Do danas je proveden veliki broj mjera koje se odnose na promicanje zapošljavanja mladih osoba. One imaju učinka, ali još uvijek to nije dovoljno jako da zadrži veliki broj mladih i obrazovanih ljudi u zemlji. Oni odlaze jer je njihovo znanje i obrazovanje u drugim zemljama više prepoznato.

Također možemo napomenuti kako je znanje i obrazovanje u drugim zemljama bolje plaćeno, i mladi imaju mogućnost napredovanja, kao i mogućnost doškolovanja od strane poslodavca. Mladima je to vrlo važno, to ih tjera da uče i prilagođavaju se svim situacijama

Svi poslodavci moraju se pridržavati ciljeva i svrhe uvođenja Direktive, te mladima omogućiti upoznavanje s njihovim pravima, radom i zaštitom na radu. Isto tako ponuditi pristojne plaće i mogućnost napredovanja. Mladi ljudi mogu puno naučiti i doprinijeti razvoju gospodarstva, nije potrebno uvoziti radnu snagu, nego je potrebno prepoznati potencijal, volju i želju u našim mladim ljudima.

Obzirom na to da se Program garancija za mlade provodi u svakoj zemlji drugačije, odnosno da se prilagođava svim situacijama jedne zemlje kada je nezaposlenost mladih u pitanju, daje dobar efekt na svako tržište pojedinačno. Negdje se nezaposlenost smanjuje brže negdje sporije, ali važno je da se problem uočio i da se iz dana u dan radi na njemu.

Za sam kraj možemo reći da je mladim osobama je potrebna „garancija“ jer ako nemaju oslonac onda je strah i nesigurnost još veća.

LITERATURA

Knjige:

- Babić, M 2006, *Kratki pregled hrvatske povijesti*, Matica hrvatska, ogranak Makarska, Makarska.
- Bors Borbély-Pecze, T i Hutchinson, J 2013, *Garancija za mlade i cjeloživotno profesionalno usmjeravanje*, Europska mreža politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja, Zagreb.
- Butković, H 2017, *U potrazi za primjerima najbolje prakse radi smanjenja nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj*, IRMO, Zagreb.
- Družić, I 2003, *Gospodarstvo Hrvatske: Tržišno restrukturiranje i privatizacija hrvatskoga gospodarstva*, Politička kultura, nakladno-istraživački zavod, Zagreb.
- Haralambos, M i Holborn, M 2002, *Sociologija, Teme i perspektive*, Golden marketing, Zagreb.
- Potočnik, D 2006, Posjedovanje i korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije, u: Ilišin, V. (ur) *Mladi između želja i mogućnosti: Položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagrebačka županija, Zagreb, pp. 141-165.
- Starc, N (ur) 2006, *UNDP izvješće o siromaštvu, nezaposlenosti i socijalnoj isključenosti*, Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u Hrvatskoj, Zagreb.
- Tomašić, P 2010, *Nezaposlenost u tranzicijskoj Hrvatskoj pod socijalno-etičkim vidom*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb.

Ostale publikacije:

- Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži 2003, *Nacionalni program djelovanja za mlade*, DZZOMM, Zagreb.
- Državni zavod za statistiku 2003, *Statistički ljetopis Republike Hrvatske*, DZS, Zagreb.
- Državni zavod za statistiku 2005, *Statistički ljetopis Republike Hrvatske*, DZS, Zagreb.
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava 2017, *Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2017. do 2018. godine*, MRMS, Zagreb.
- Narodne novine 2017, *Zakon o radu*, Narodne novine d.d., Zagreb.
- Narodne novine 2018, *Zakon o poticanju zapošljavanja*, Narodne novine d.d.,
- Šošić, V 2003, Premija za obrazovanje i ulaganje u ljudski kapital u Hrvatskoj, *Financijska teorija i praksa*, vol. 27, no. 4, pp. 439-455.

INTERNET IZVORI:

- Bilten regional portal, <https://www.bilten.org/?p=8277>
- Čavar, I 2016, *Usporedba implementacije Garancije za mlade u Hrvatskoj i odabranim državama članicama EU-a*, pogledano 10.09.2019., online: <http://polocro28.irmo.hr/wp-content/uploads/2015/10/POLO-analiticki-osvrt-13-4-16-final.pdf>
- European parlament, Youth Employment Initiative 2017, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608688/EPRS_BRI%282017%29608688_EN.pdf
- Europska komisija, *Jamstvo za mlade*, pogledano 10.07.2019., online: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=hr>
- Službene Internet stranice Europske unije, pogledano 10.07. 2019., online: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurofound_hr

- Europski socijalni fond, http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/Kona%C4%8Dno-evaluacijsko-izvje%C5%A1%C4%87e-IZM30_12_2015.pdf
- Garancija za mlade, pogledano 10.07.2019., online: <http://www.gzm.hr/>
- Hrvatska znanstvena biografija, https://bib.irb.hr/datoteka/295443.to_nam_donosi_Bolonjski_proces.pdf
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, 2019, <https://www.mrms.hr/odrzana-154-sjednica-vlade/>)
- MVEP, *Zapošljavanje mladih i garancija za mlade (Youth Initiative)*, pogledano 10.07.2019., online: <http://www.mvep.hr/hr/europski-poslovi/europske-politike/mladi/>
- Obadić, A 2017, Nezaposlenost mladih i usklađenost obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada, *Ekonomska misao i praksa*, vol. 26, no. 1, pp. 129-150, [file:///C:/Users/Michel%20Mandic/Downloads/11_Obadic%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Michel%20Mandic/Downloads/11_Obadic%20(4).pdf)
- Statista 2019, *Youth unemployment rate in EU member states*, pogledano 10.09. 2019., online: <https://www.statista.com/statistics/266228/youth-unemployment-rate-in-eu-countries/>
- Središnji državni portal, 2019, <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/potpore-poslodavcima/pravo-na-oslobodjenje-od-placanja-doprinosa-na-osnovicu-za-mladu-osobu/1825>
- Trading economics 2019, pogledano 10.09.2019., online: <https://tradingeconomics.com/croatia/youth-unemployment-rate>

POPIS GRAFOVA

<u>Graf 1. Iznos Inicijative za mlade (u mil eura) u razdoblju od 2014. do 2020. godine</u>	15
<u>Graf 2. Stopa nezaposlenosti mladih u državama članicama EU-a u svibnju 2019. (desezonirano)</u>	20
<u>Graf 3. Usporedba nezaposlenosti mladih od 2009. do 2018. godine u Hrvatskoj i Grčkoj</u>	21

<u>Graf 4. Usporedba nezaposlenosti mladih od 2009. do 2018. godine u Hrvatskoj i Italiji.....</u>	<u>22</u>
--	-----------

POPIS TABLICA

<u>Tablica 1. Brojke nezaposlenosti mladih u razdoblju od 2008-2018 (%).....</u>	<u>10</u>
<u>Tablica 2. Brojke nezaposlenosti mladih u razdoblju od 2013-2019.....</u>	<u>11</u>
<u>Tablica 3. Financijski okvir u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020. godine.....</u>	<u>18</u>